

दक्षिणेन पाणिना कर्म कर्तव्यमिति स्मरणात् तस्माद्देन प्रोक्षणम् . भेदे च प्रत्युपरवं मन्तिर्भवति^{१)} . कुतः सांवात् संनिपत्य हि करणो मन्त्र उपकरोति ।

अवनयनावस्तरणे चावटवद्रक्षोऽरुणो-रक्षोऽरुण इति (५. २५) ॥ २४ ॥ प्रोक्ष-
णीशेषस्योपरवेधवनयनम् प्रागुदग्भिर्बर्हिर्भिर्वस्तरणं चावटवत् यूपावटवदेव
भवति रक्षोऽरुण इति मन्त्राभ्याम् . अत्र प्रोक्षणवनयनादौ च कृते नोदकोप-
स्पर्शनम् रक्षोऽरुणो वः सप्त वैल्लवानीति वचनान्मन्त्राणां वैल्लवत्वेनाराक्षसत्वात् .
नयनावस्तरणे च प्रदक्षिणमेव भवतः ।

तनून्नुपरि कुशान्कृत्वाधिषवणे फलके द्यङ्गुलान्तरे प्रक्षालिते प्राचीऽअरन्निमात्रे
संतृप्ते वोपदधाति पर्युहति च रक्षोऽरुणौ-रक्षोऽरुणाविति (५. २५) ॥ २५ ॥ तेषा-
मेव प्रकृतानामुपरवाणामुपरि तनून्सूक्ष्मानस्थूलान्प्रागग्रानुदगग्रान्वा दर्भानास्तीर्थ
अधिःफलके अधि उपरि अभिषूयते सोमो ययोस्ते वारणे प्रादेशमात्रविपुले
स्थूले उपति . कीदृशे अधिःफलके परस्परं द्यङ्गुलान्तराले अद्भिः शोधिते प्रा-
गग्रे अरन्मात्रे दीर्घे . संतृप्ते वा वा विकल्पे परस्परं संतृप्ते संधिते संयो-
जिते स चायं व्यवस्थितविकल्पः एकमुत्ये यज्ञे अग्निष्टोमसंस्थे असंतृप्तेऽएव

उक्थ्यातिरात्रादौ अनेकमुत्ये चावश्यं संतृप्तेऽएव भवतः दीर्घसोमे संतृप्त्या-
दृत्याऽइति शाखान्तरीयाद्वचनात् दीर्घश्चासौ सोमश्च दीर्घसोमः अग्निष्टोमापेक्षया
यो दीर्घः उक्थ्यातिरात्रादिरनेकमुत्यश्च तत्रावश्यं संतर्दनं कर्तव्यम् . ततस्ते
अधिषवणे पर्युति च पांसुभिस्तदन्तरालं द्यङ्गुलं परितश्च पूरयति दार्ढ्याय अन्यथा
सोमाधिषवकाले तेऽस्तस्ततश्चलेते तथा सति दुष्करोऽभिषवः स्यात् . काठके
अधिषवणे फलके पुरस्तादङ्घ्रियसौ पश्चाद्वरीयसौ द्यङ्गुले वा^{२)} सङ्कलिते पश्चाद्रक्षो-
रुणाऽइति प्रोक्षत्युत्तरेणोपरवेधपूषदधाति उत्तरेण पुरीषेण पर्युह्य शङ्कुभिः परि-
णिहृत्येति । मानवे औदुम्बरेऽअधिषवणफलके समोपवृत्ते^{३)} बाहुमात्रेऽइत्यादि ।

तयोश्चर्माधिषवणं परिकृत्तं सर्वरोहितं निदधाति वैल्लवमसीति (५. २५)
॥ २६ ॥ तयोरधिषवणफलकयोरुपरि सर्वतो रक्तं परितः कर्तनेन समीकृतम-
धिषवणचर्म निदधाति प्राग्यीवमुत्तरलोमेति परिभाषायामुक्तमेव (१. १०. ४) .

१) See at ७. १. १३. ट. ३. ३४. २) ? °लेना AB. ३) ? समोप° A. सोमोप° B.